

Η ΑΚΑΤΑΜΑΧΗΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Άρθρον του Μακ. Αρχιεπισκόπου
πρώην Ἀθηνῶν κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΟΠΩΣ ΕΙΠΑΜΕ στο προηγούμενο άρθρο, ο Κύριος συμβουλεύει όποιον πρόκειται να αρχίσει ένα έργο ή να κάνει μια μάχη, να υπολογίσει τα έφοδια που διαθέτει και τις δαπάνες που χρειάζεται, για να αντιμετωπίσει τον αντίπαλό του και καταλήγει στο να συστήσει, ότι αν δη ότι οι δικές του δυνάμεις δεν είναι ανάλογες με τις δυνάμεις του έχθρου, να ζητήσει έγκαιρως να συμβιβασθώ, να επιδιώξη κτὰ προς ειρήνην.

Ἄλλὰ ἐπιτρέπεται στο Χριστιανό αν υπογράφη «ειρήνη», να κάνει συμβιβασμό με τον Βελίαρ; Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐρωτά: «Τίς συμφώνησις Χριστώ προς Βελίαρ; Ἡ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;» (Β' Κορ. στ', 15). Ἐπομένως, για τὸν Ὁρθόδοξο Χριστιανό ο πόλεμος ἐναντίον τῆς ἀθείας, ἢ τῶν νέων κειδάλων εἶναι ἀναπόφευκτος.

Για τὸν πιστό Χριστιανό δεν μένει παρὰ μιὰ και μόνο λύσις: Να υπολογίσει τις υπάρχουσες δυνάμεις του και να προσπαθήσει να αξιοποιηθῶν ὅλες. Καὶ ἐδῶ που τὰ λέμε, δεν εἶναι οὔτε λίγες, οὔτε εὐκαταφρόνητες.

- (1) Τὸ θρησκευτικό διδύχο εἶχει στη χώρα μας τὴ μεγαλύτερη κυκλοφορία.
- (2) Ἔχουμε πάμπολλα μεγάλα και μικρὰ περιοδικά.
- (3) Διαθέτουμε πολλά και ἄριστα ἐξωπλισμένα τυπογραφεῖα.
- (4) Ὑπάρχουν πολλές και ἀξιόμαχες μοναστικές Ἀδελφότητες.
- (5) Ἑκατοντάδες, ἴσως και χιλιάδες ἀφρωσιωμένα στὸν Κύριό μας μέλη, διασκορπισμένα σ' ὅλα κληρη τὴν πατρίδα μας.
- (6) Ἔχουμε τὸς μαχητικούς Ἀρχιερεῖς, ιερεῖς και μοναχούς, που δεν ἔχουν στη ζωὴ τους ἄλλον Κύριο παρὰ μόνο τὸν Χριστό, και ἄλλα και ἄλλα ἀναρίθμητα ἐφόδια.

Τὴν καταμέτρηση τῶν δυνάμεων μας δεν τὴν κάναμε οὔτε για να ἐπερηφανευτοῦμε, οὔτε για να ἔχουμε στηριξοί τις ἐλπίδες μας σ' αὐτές. Ἐμεῖς στηρίζομε τις ἐλπίδες μας πρὸ πάντων σ' Ἐκεῖνον, που οἱ ἄθεοι οὔτε τὸν ἔχουν, οὔτε ποτέ τους μπορεί να τὸν ἀποκτήσουν ἐφ' ὅσον παραμένουν ἄθεοι... Ἔχουμε Ἐκεῖνον, που εἶναι ὁ πιὸ μεγάλος, ὁ Μείζων. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος μας θυμίζει: «... και νενικήκαμε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ» (Α' Ἰω. δ', 4).

Γι' αὐτὸ ὁποιοδήποτε και ἂν εἶναι τὸ ἄθροισμα σχετικῶς με τις δικές μας δυνάμεις, ὁ Ὁρθόδοξος Χριστιανός με τὴν πίστι του στο Χριστό πρέπει να ριχτῆ στὸν Ἀγῶνα.

***

ΒΕΒΑΙΑ, ἂς τὸ ἐπαναλάβωμε, ἢ Ὁρθόδοξη χριστιανική παράταξις δεν διαθέτει ὅπως ὁ «Ἀντικείμενος» οὔτε τὸν κρατικό μηχανισμό με τις μυριάδες τῶν ὑπαλλήλων του, με τὸ στρατό και τὴν ἀστυνομία, οὔτε τὰ μαζικά μέσα ἐνημερώσεως, οὔτε τις μυριάδες τὸς δασκάλους και καθηγητὰς με τὰ ἀναρίθμητα Σχολεῖα και Ἐκπαιδευτήρια, οὔτε τὴ δύναμι να ἐπηρεάζη τὸν Τύπο, οὔτε τὰ τρισεκατομμύρια τὸ προϋπολογισμού τὸ Κράτος, που μ' αὐτὰ κατὰ χίλιους δυὸ τρόπους μπορεί ὁ Ἀντίδικος να ἐπηρεάζη πολλούς και ἰσχυρούς παράγοντες τῆς δημόσιας ζωῆς.

Ἐν τούτοις, ἂν ὁ καθένας μας ἀνεβῆ στην ἐπαλξί του

και τὴν κρατήση ὅπως πρέπει, ὁ Ἀντικείμενος θὰ πρέπει να ἀγωνισθῆ πολὺ σκληρὰ, για να προχωρήσει. Καὶ στο τέλος, αν οἱ πιστοὶ στὸν Κύριο μένουν σταθεροὶ στην πίστι τους μέχρι τέλους και δεν λυγίσουν, με τὴ δύναμι τὸ Χριστοῦ και με τὴν χιλιοεβδαιωμένη πεποίθησι, ὅτι πάντοτε ὁ εἰησὺς Χριστὸς νικά, θὰ εἴμαστε οἱ νικητές. Θὰ στεφανωθῶμε τότε κι ἐμεῖς με τὸ στεφάνι τῆς νίκης, ὅπως οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι ἀγωνιστές τῆς πίστεως, που ἔπειτα ἀπὸ τριακόσια χρόνια σκληρῶν και ἀπάνθρωπων διωγμῶν πανηγύριζαν μαζί μ' Ἐκεῖνον, που εἶπε στοὺς κατατρομαγμένους Μαθητὰς Του τὸ εὐαρεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰω. ιστ', 33).

Κι αὐτὸ τὸ νενίκηκα ἐπαναλήφθηκε πολλές φορές ἀπὸ τότε. Ἐπαναλαμβάνεται και σήμερα, στις ἡμέρες μας, στις Χώρες που στενάζουν κάτω ἀπ' τὸ βαρὺ ζυγο τῆς ἀθείας. Σ' αὐτές, παρ' ὅλη τὴ σατανική προπαγάνδα τῆς ἀθείας, παρ' ὅλα τὰ ἄπειρα μέσα που διαθέτει και παρὰ τὸς ἐβδομηνταχρονους σκληροὺς διωγμούς, που ἔχουν οἱ ἄθεοι ἐφαρμοστέ, ἐπαναλαμβάνεται τὸ νενίκηκα.

Ἡ Ὁρθοδοξία και ἡ πίστις στὸν μοναδικό Σωτῆρα ζανάρχιστε να ἀπλώνεται πάλι τόσο γρήγορα, που ἔχει γίνεῖ ἓνα μεγάλο και δύσλυτο πρόβλημα γι' αὐτούς, που με τὴν ὠμὴ βία κατέχουν σήμερα τὴν ἐξουσία. Τελευταία ἀκόμα κι ὁ μεγάλος ἀρχηγὸς τους, ὁ Κορμπάτοφ, μιλώντας στο ἀμερικανικό περιοδικό «Τάϊμ», ζεστόμισε ἓνα «Ἄν θέλῃ ὁ Θεός!»

Θέλομε ν' ἀκούσουμε τί λέει κι ἓνας μεγάλος Κινεζὸς κομμουνιστής, ὁ δεύτερος Γραμματεὺς τῆς Κινεζικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν Ζάο Φου Ζαν; «Ἡ θρησκεία εἶπε, ἐάποτελει μέρος τὸ πνευματικό πολιτισμοῦ κάθε ἔθνους και γι' αὐτὸ θὰ ἔπρεπε να ἀντιμετωπίζεται με πνεῦμα ἐπιστημονικό... Γι' αὐτὸ χαρακτηρίζονται τὴν σάν ὅποιο τὸ λαοὺ κάνουμε μέγα ἐπιστημονικό λάθος... Ἡ χωρὶς διακρίσεις ἀντίθεση στις θρησκευτικές ἀξίες εἶναι ὄχι μόνο ἀχρηστή ἀλλὰ και πολλές φορές δλαδερῆ» (Βήμα, 10-4-85).

***

ἈΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ, ἂς μὴ δειλιάζωμε. Ἄλλοι πρὶν ἀπὸ μὰς ἀγωνίστηκαν και εἶναι σήμερα οἱ νικητές, αν και τὰ μέσα που εἶχαν στη διάθεσί τους ἦταν μηδαμινά, αν τὰ συγκρίνη κανεῖς μ' αὐτὰ που διαθέτει σήμερα ἡ χριστιανική μας παράταξις.

Ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς πρῶτα και κατόπιν οἱ Ἀρχιερεῖς και οἱ Κολοκοτρωναῖοι, οἱ Μιαούληδες, οἱ Μακρυγιάννηδες, οἱ Μπουμπουλίνες και οἱ ἄλλοι πρωτεργάτες τοῦ 1821 ζεσήκωσαν τὸ Λαὸ και ἔχυσαν ὅλοιο τὸ αἷμα τους εγια τὸ Χριστοῦ τὴν πίστι τὴν Ἅγία και τῆς Πατρίδος τὴν Ἐλευθερία. Καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀπόφασι και με τὸ σύνθημα «ἐλευθερία ἢ θάνατος» ἐπαναλήφθηκε τὸ θαῦμα τοῦ Δαυῖδ με τὸν Γολιάθ.

Ἐξευτέλισαν τὸν τεράστιο Γολιάθ τῆς ἐποχῆς των, τὴν τεράστια και πάνοπλη Τουρκικὴ Ἀυτοκρατορία, που τὴν ἔτρεμαν ὅλοιο οἱ τοτινοὶ Μεγάλοιο, και που τὸ ἓνα πῶδι τῆς πατοῦσε στα δάθη τῆς Ἀνατολῆς και τὸ ἄλλο στη Βιέννη, τὴν καρδιά τῆς Εὐρώπης. Αὐτὸν τὸν Γολιάθ κατὰφερε να τὸν γονατίση ὁ ἄοπλος και ἀνοργάνωτος και χιλιοεβδαιωμένος ἀπ' τὴν τετρακοσιόχρονη σκλαβιά, ἀλλὰ ὑπερήφανος και πιστός στο Θεὸ νέος Δαυῖδ. Ἡ ἀκαταμάχητη Ὁρθοδοξία στο τέλος εἶχε νικήσει.

Δυστυχῶς ὅμως τὴ περιλαμπρη αὐτὴ σελίδα τῆς ἱστορίας μας τὴ μουτζούρωσαν, ἐκτὸς ἀπ' τὰ γεγονότα, που δημιουργοῦσαν οἱ ἀδυναμίες τῆς φυλῆς μας και κατὰ ἄλλα, που τὰ πληρώνουμε μέχρι σήμερα.

Η ΑΚΑΤΑΜΑΧΗΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Άρθρον τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου
πρώην Ἀθηνῶν κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΟΠΩΣ ΕΙΠΑΜΕ στο προηγούμενο άρθρο, ὁ Κύριος συμβουλεύει ὅποιον πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ ἕνα ἔργο ἢ νὰ κάνῃ μιὰ μάχη, νὰ ὑπολογίσῃ τὰ ἐφόδια πού διαθέτει καὶ τίς δαπάνες πού χρειάζεται, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἀντίπαλό του καὶ καταλήγῃ στο νὰ συστήσῃ, ὅτι ἂν δῆ ὅτι οἱ δикές του δυνάμεις δὲν εἶναι ἀνάλογες μὲ τίς δυνάμεις τοῦ ἐχθροῦ, νὰ ζητήσῃ ἐγκαίρως νὰ συμβιβασθῇ, νὰ ἐπιδιώξῃ «τὰ πρὸς εἰρήνην».

Ἄλλὰ ἐπιτρέπεται στο Χριστιανὸ ἂν ὑπογράψῃ «εἰρήνην», νὰ κάνῃ συμβιβασμὸ μὲ τὸν Βελίαρ; Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐρωτᾷ: «Τίς συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ; Ἡ τίς μερίς πιστῶ μετὰ ἀπίστου;» (Β' Κορ. στ', 15). Ἐπομένως, γιὰ τὸν Ὀρθόδοξο Χριστιανὸ ὁ πόλεμος ἐναντίον τῆς ἀθείας, ἢ τῶν νέων κειδάλων εἶναι ἀναπόφευκτος.

Γιὰ τὸν πιστὸ Χριστιανὸ δὲν μένει παρὰ μιὰ καὶ μόνο λύσις: Νὰ ὑπολογίσῃ τίς ὑπάρχουσες δυνάμεις του καὶ νὰ προσπαθῆσῃ νὰ ἀξιοποιηθῶν ὅλες. Καὶ ἐδῶ πού τὰ λέμε, δὲν εἶναι οὔτε λίγες, οὔτε ἀκαταφρόνητες.

- (1) Τὸ θρησκευτικὸ βιβλίον ἔχει στὴ χώρα μας τὴ μεγαλύτερη κυκλοφορία.
- (2) Ἔχουμε πάμπολλα μεγάλα καὶ μικρὰ περιοδικά.
- (3) Διαθέτουμε πολλὰ καὶ ἄριστα ἐξωπλισμένα τυπογραφεῖα.
- (4) Ὑπάρχουν πολλὲς καὶ ἀξιόμαχες μοναστικὲς Ἀδελφότητες.
- (5) Ἐκατοντάδες, ἴσως καὶ χιλιάδες ἀφρωσιωμένα στὸν Κύριό μας μέλη, διασκορπισμένα σ' ὅληκληρὴ τὴν πατρίδα μας.
- (6) Ἔχουμε τοὺς μαχητικοὺς Ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς, πού δὲν ἔχουν στὴ ζωὴ τους ἄλλον Κύριο παρὰ μόνο τὸν Χριστό, καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα ἀναρίθμητα ἐφόδια.

Τὴν καταμέτρησι τῶν δυνάμεών μας δὲν τὴν κάναμε οὔτε γιὰ νὰ υπερηφανευθῶμε, οὔτε γιὰ νὰ ἔχουμε στηρίζῃ τίς ἐλπίδες μας σ' αὐτές. Ἐμεῖς στηρίζομε τίς ἐλπίδες μας πρὸ πάντων σ' Ἐκεῖνον, πού οἱ ἄθεοι οὔτε τὸν ἔχουν, οὔτε ποτέ τους μπορεῖ νὰ τὸν ἀποκτήσουν ἐφ' ὅσον παραμένουν ἄθεοι... Ἔχουμε Ἐκεῖνον, πού εἶναι ὁ πῖο μεγάλος, ὁ Μείζων». Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος μᾶς θυμίζει: «... καὶ νενικήκαμε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ» (Α' Ἰω. δ', 4).

Γι' αὐτὸ ὅποιοδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἄθροισμα σχετικῶς μὲ τίς δικές μας δυνάμεις, ὁ Ὀρθόδοξος Χριστιανὸς μὲ τὴν πίστι του στο Χριστό πρέπει νὰ ριχτῇ στὸν Ἀγῶνα.

***

ΒΕΒΑΙΑ, ὡς τὸ ἐπαναλάβομε, ἡ Ὀρθόδοξη χριστιανικὴ παράταξις δὲν διαθέτει ὅπως ὁ «Ἀντικείμενος» οὔτε τὸν κρατικὸ μηχανισμό μὲ τίς μυριάδες τῶν ὑπαλλήλων του, μὲ τὸ στρατὸ καὶ τὴν ἀστυνομία, οὔτε τὰ μαζικὰ μέσα ἐνημερώσεως, οὔτε τίς μυριάδες τοὺς δασκάλους καὶ καθηγητὰς μὲ τὰ ἀναρίθμητα Σχολεῖα καὶ Ἐκπαιδευτήρια, οὔτε τὴ δύναμι νὰ ἐπηρεάζῃ τὸν Τύπο, οὔτε τὰ τρισκατομμύρια τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, πού μ' αὐτὰ κατὰ χίλιους δύο τρόπους μπορεῖ ὁ Ἀντίδικος νὰ ἐπηρεάζῃ πολλοὺς καὶ ἰσχυροὺς παρόγοντες τῆς δημόσιας ζωῆς.

Ἐν τούτοις, ἂν ὁ καθένας μας ἀνεβῇ στὴν ἐπαλξί του

καὶ τὴν κρατῆση ὅπως πρέπει, κὸ Ἄντικείμενος» θὰ πρέπει νὰ ἀγωνισθῆ πολὺ σκληρά, γιὰ νὰ προχωρήσῃ. Καὶ στὸ τέλος, ἂν οἱ πιστοὶ στὸν Κύριο μείνουν σταθεροὶ στὴν πίστι τους μέχρι τέλους καὶ δὲν λυγίσουν, μὲ τὴ δύναμι τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὴν χιλιοβεβαιωμένη πεποίθησι, ὅτι πάντοτε ὁ εἰησοῦς Χριστὸς νικά, θὰ εἴμαστε οἱ νικητές. Θὰ στεφανωθούμε τότε κι ἐμεῖς μὲ τὸ στεφάνι τῆς νίκης, ὅπως οἱ παλαιοὶ ἐκείνοι ἀγωνιστὲς τῆς πίστεως, ποὺ ἔπειτα ἀπὸ τριακόσια χρόνια σκληρῶν καὶ ἀπάνθρωπων διωγμῶν πανηγύριζαν μαζί μ' Ἐκεῖνον, ποὺ εἶχε εἶπει στοὺς κατατρομαγμένους Μαθητὰς Του τὸ εὐαγγελιστικὸν ἔργον: «ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον» (Ἰω. 1στ', 33).

Κι αὐτὸ τὸ ἐνενίκηκον ἐπαναλήφθηκε πολλές φορές ἀπὸ τότε. Ἐπαναλαμβάνεται καὶ σήμερα, στὶς ἡμέρες μας, στὶς Χώρες ποὺ στεναίξουν κάτω ἀπ' τὸ βαρὺ ζυγὸ τῆς ἀθεΐας. Σ' αὐτές, παρ' ὅλη τὴ σατανικὴ προπαγάνδα τῆς ἀθεΐας, παρ' ὅλα τὰ ἄπειρα μέσα ποὺ διαθέτει καὶ παρὰ τοὺς ἑβδομηττάχρονους σκληροὺς διωγμοὺς, ποὺ ἔχουν οἱ ἄθεοι ἐφαρμόσει, ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἐνενίκηκον.

Ἡ Ὀρθοδοξία καὶ ἡ πίστις στὸν μοναδικὸ Σωτῆρα ξανάρχισε νὰ ἀπλώνεται πάλι τόσο γρήγορα, ποὺ ἔχει γίνει ἓνα μεγάλο καὶ δύσλυτο πρόβλημα γι' αὐτοὺς, ποὺ μὲ τὴν ἀμήβια κατέχουν σήμερα τὴν ἐξουσία. Τελευταῖα ἀκόμα κι ὁ μεγάλος ἀρχηγὸς τους, ὁ Κορμπάσεφ, μιλώντας στὸ ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «Τάϊμ», ξεστόμισε ἓνα «Ἄν θέλῃ ὁ Θεὸς!»

Θέλομε ν' ἀκούσουμε τί λέει κι ἓνας μεγάλος Κινεζὸς κομμουνιστὴς, ὁ δεύτερος Γραμματεὺς τῆς Κινεζικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν Ζάο Φου Ζάν; Ἐἷθησε εἶπε, «ἐπιτελεῖ μέρος τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ κάθε ἔθνους καὶ γι' αὐτὸ θὰ ἐπρεπε νὰ ἀντιμετωπίζεται μὲ πνεῦμα ἐπιστημονικόν.... Γι' αὐτὸ χαρακτηρίζοντάς τὴν σὰν ὅτιο τοῦ λαοῦ κάνουμε μέγα ἐπιστημονικὸ λάθος... Ἡ χωρὶς διακρίσεις ἀντίθεση στὶς θρησκευτικὰς ἀξίες εἶναι ὄχι μόνον ἄχρηστη ἀλλὰ καὶ πολλές φορές βλαβερή» (Βῆμας, 10-4-85).

***

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ, ἂς μὴ δειλιάζουμε. Ἄλλοι πρὶν ἀπὸ μᾶς ἀγωνίστηκαν καὶ εἶναι σήμερα οἱ νικητές, ἂν καὶ τὰ μέσα ποὺ εἶχαν στὴ διάθεσίν τους ἦταν μηδαμινά, ἂν τὰ συγκρίνη κανεὶς μ' αὐτὰ ποὺ διαθέτει σήμερα ἡ χριστιανικὴ μας παράταξις.

Ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς πρῶτα καὶ κατόπιν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Κολοκοτρωναῖοι, οἱ Μισοῦληδες, οἱ Μακρυγιάννηδες, οἱ Μπουμπουλίνας καὶ οἱ ἄλλοι πρωτεργάτες τοῦ 1821 ξεσήκωσαν τὸ Λαὸ καὶ ἔχυσαν ὅλοι τὸ αἷμα τους ἐγὼς τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστι τὴν Ἁγία καὶ τῆς Πατρίδος τὴν Ἐλευθερίαν. Καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἀπόφασιν καὶ μὲ τὸ σύνθημα «ἐλευθερία ἢ θάνατος» ἐπαναλήφθηκε τὸ θαῦμα τοῦ Δαυὶδ μὲ τὸν Γολιάθ.

Ἐξευτέλισαν τὸν τεράστιον Γολιάθ τῆς ἐποχῆς των, τὴν τεράστια καὶ ἀνάσπλη Τουρκικὴ Αὐτοκρατορία, ποὺ τὴν ἔτρεμαν ὅλοι οἱ τότε μεγάλοι, καὶ ποὺ τὸ ἓνα πόδι τῆς παταύσε στα δάθη τῆς Ἀνατολῆς καὶ τὸ ἄλλο στὴ Βιέννη, τὴν καρδιά τῆς Εὐρώπης. Αὐτὸν τὸν Γολιάθ κατόφερε νὰ τὸν γονατίσῃ ὁ ἄοπλος καὶ ἀνοργάνωτος καὶ χιλιοβασανισμένος ἀπ' τὴν τετρακοσιόχρονη σκλαδιά, ἀλλὰ ὑπερήφανος καὶ πιστὸς στὸ Θεὸ νέος Δαυὶδ. Ἡ ἀκαταμάχητη Ὀρθοδοξία στὸ τέλος εἶχε νικήσει.

Δυστυχῶς ὅμως τὴ περίληψη αὐτῆς σελίδας τῆς Ἱστορίας μας τὴ μουτζούρωσαν, ἐκτὸς ἀπ' τὰ γεγονότα, ποὺ δημιουργοῦσαν οἱ ἀδυναμίες τῆς φυλῆς μας καὶ κατὰ ἄλλα, ποὺ τὰ πληρώνομε μέχρι σήμερα.